

N.F.S. Grundtvig "Svar paa Anmeldelsen af Saga"

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.5, oktober 2014

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1812 (SJ: 183)

Teksten er etableret af Vibeke A. Pedersen

Punktkommentarer er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Henrik Yde
Indledning og tekstredigering er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Klaus Nielsen og Henrik Yde

Tilsyn ved punktkommentarer Klaus Nielsen

Tilsyn ved indledning dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

[A:337]

Svar paa Anmeldelsen af Saga.

(Se Litteraturtidenden No. 36.)

Hvorvidt Nytaarsgaver, der ere en Blanding af Allehaande, sanket blot til Tidskort i en ledig Stund, passelig kunne underkastes en ordenlig Bedømmelse, vil jeg lade staa derhen; men at min Saga, der, som en anden Bog, kunde udgaa naar det skulde være, blot fordi den heder Nytaarsgave behandles ligesaa flygtig, synes mig forunderligt. Imidlertid er det dog skeet, og selv hvad der havde ladet sig gøre med faa Linier, en ordenlig Angivelse af Indholdet, fattes. Dog for at paaanke en Ting, der bør være mig saare ligeegyldig, vilde jeg ikke grebet Pennen; men i sin lige ubeviste Roes og Daddel har Anm. ladet Ord indløbe, der baade ere usandfærdige og kan tjene til at kaste Skygge paa min Tænkemaade og Idræt, til dem maa jeg ikke tie. Alle Smaating, som om Nytaarsgavens Navn, min formentlige Uvidenhed om Myremænds Æt og andet Sligt, vil

jeg gaa forbi, og ene holde mig til de betydelige Udladelser af Anm. Han mener at min Fortale staar paa et upassende Sted og laster mig, fordi jeg saaledes griber enhver Leilighed til at aflægge min lutherske Troesbekendelse. Anm. har neppe med ret Opmærksomhed læst Fortale og Bog, thi ellers vilde Han sikkert have opdaget at Fortalen i sit *Anlæg* hænger paa det nøieste sammen med Bogens originale Indhold, og at der til dens *Bredde* i **[A:338]** visse Dele, er en baade angivet og uforkastelig Grund. Naar jeg troede at min Sang og Tale om verdslige Handler kunde forarge svage, men velsindede Brødre og naar jeg, formedelst min bekendte Tænkemaade om Bibel og Kristendom, kunde tiltro min Stemme nogen Vægt til at berigtige en pietistisk Vildfarelse, var det da ikke i begge Maader baade sømmeligt og tilbørligt at anvende nogle Blade til Drøftning af den i kristelige Tider saa omtvistede Sag? At denne Drøftning ikke behager, ja paa en Maade ikke vedkommer de fleste Læsere maatte jeg ikke bryde mig om, og at enhver *Leilighed* til at aflægge min, ikke lutherske men bibelske, Troesbekendelse maa som Kristen være mig kær, følger af sig selv. Vel veed jeg, at paa den senere Tid, da selv de mere kristelig sindede Mænd begyndte halv at skamme sig ved deres gammeldags Tro og at halte til begge Sider, blev det Skik, udenfor de egenlig theologiske Enemærker hartad ængstelig at undgaa ethvert Ord, der kunde minde om Kristendom; men det veed jeg ogsaa, at Kristendommen ikke er en Tro, der kan lade sig nøie med, at være en enkelt Tilgift til Menneskets øvrige Beskuelser; men at den maa være Sjælen i dem alle. Adskillelsen af Religion og Theologie er her en blot Spidsfindighed, naar ellers Theologien ikke selv er blevet til en saadan, og til alle saadanne Hinkere siger Elias: er Jehova eders Gud, da følger ham, men er Baal det, da følger ham! Jeg har derfor i denne Hensigt intet høiere Ønske, end stedse mere at fortjene den Roes, Anm. **[A:339]** tillægger mig: at jeg er den Samme som Dogmatiker, Historiker og Digter. Desto meer maa det smerte mig, naar Anm. udtrykker sig saa tvetydig om denne Ensformighed (skulde dog vel være Eenhed) i min Digten og Tragten, Sprog og Maneer, at han let kan troes at formode, den ikke er naturlig (sand) men affecteret (hyklet). Vist nok mener jeg det vilde være en psykologisk Umulighed saaledes i forskellige Egne at beholde den samme Synsmaade, naar den ei havde sin Grund i Øiet; men jeg troer desuden at turde gentage, at er der endnu i det halvdødede Ord paa Papiret Noget som kan vidne om dets Udspring fra Væsenets inderste Kilde, da er det i mine Skrifter visselig tilstæde. Hvad skulde ogsaa bevæge mig til at hykle en Tro, som spottes af Tidsalderen og agtes selv af de mere Indsigtsfulde og Milde for et vist Tegn paa Sværmeri og indskrænket Forstand? Jeg hører dog i Sandhed ikke til de Elendige, som ønske at synde trygt under Korset, og tragtede jeg efter Navnkundighed behøvede jeg ikke at stræbe til den paa en saa foragtet og tornefuld

Vei. En langt mageligere ligger for mig, thi jeg tør sige, at Gud har udrustet mig med Evner og Kundskaber som, naar jeg vilde misbruge dem til at smigre Tidsalderen og dens Tænkemaade, eller ogsaa kun lade dem være uanfægtede, maatte sikkre mig Yndest og Berømmelse. Daarlig, ja afsindig maatte jeg være, om jeg vilde forsage disse Ting og udholde mangan haard Kamp for at kunne det, for med Spot og Ugunst at vinde et Navn mellem de sværmeriske, forvirrede Hoveder, der sætte en Ære i at have deres Mening for dem selv. Jeg skulde ikke tro, at enten mit offentlige eller private Liv berettiger Nogen til en saadan Formodning, og der bliver da ingen bevægende Grund til min Adfærd tilovers, uden den som jeg for Guds Aasyn tør vidne at være den sande: jeg troer og derfor taler jeg. Derfor vil jeg med Guds Hjælp aldrig bøie mig for Tidens Afguder, om de end tilbøde mig alle Verdens Riger og deres Herligheder, derfor vil jeg, medens Man kalder mig Sværmer ja vel endog Fanatiker, rolig vandre min beskikkede Vei og ene kæmpe med Aandens Sværd.

Ligesaa utilbørlig som hin Formodning vilde være, er den Beskyldning af Anm. at jeg venter Fædrelandets og hele Verdens Igenløsning af visse **A:340**dogmatiske Formularers Genindførelse og offentlige Bekendelse. Anm. kalder selv denne afsindige Forventning uforenelig med mine historiske Kundskaber og Overblik; men hvorledes kommer han da til at tro dem forenede hos mig? Har jeg nogensinde anprist en Tro som kun er et Mundeveir? ja, griber jeg ikke netop enhver Leilighed til at bekæmpe den? Har jeg ikke tit nok sagt at den Tro paa det Guddommelige som før har genløst Slægten og som ene kan genløse den, maa indtage det hele Menneske og aabenbare sig i al hans Digten og Tragten. Ansaee Anm. Lærdommene om Bibelens guddommelige Oprindelse og om Kristi Forsoning for blotte dogmatiske Formularer, da kunde han fra et *uhistorisk* Stade le ad mine Forventninger, men en saadan Mening har han ingenlunde vedkendt sig, og jeg veed at han har historisk Overblik nok til at vide, hvilken Kraft Troen paa hine Lærdomme kan indgyde Mennesket og hvor store Bjerge den har fløttet under Tidernes Løb. Fra alle Sider er det mig da høist ubegribeligt hvorledes Anm. kunde overtale sig til, ved en saa skæv Vending, at fremstille mine Forventninger og Bestræbelser i et latterligt Lys, og han havde ingen Ret til at vredes paa mig, om jeg anklagede ham for, her at have brugt et uværdigt Konstgreb.

Endelig er der endnu en Udladelse af Anm. som synes ubetydelig, men som jeg ikke kan anse derfor. Han siger at mine Læsere maa finde sig i af mig at ansees for og kaldes Vantro, hvis de hist og her antage nogle poetiske Scener for Fantaspil, som jeg vil have ansete for virkelige Facta. Betragtede jeg Historien, lig mange andre Digtere, som en Dyngge af Stof, jeg havde Lov til at behandle og, som det heder, forskønne efter Tykke og Lune, da maatte hin

Udladelse være mig ligegyldig. Nu er det derimod min høieste Attraa som Digter, at Sanddruhed ogsaa i Historien maa være min Muses Kendemærke, jeg troer at Digteren ogsaa dertil fik Seerblik, at Han med det skulde stræbe at opdage Begivenhedernes sande Skikkelse og Sammenhæng, ligesom det overalt er hans Kald, at skue og aabenbare Guddommens lønlige Spor. Paa den poetiske Klædning nær, siger og mener jeg det Samme i Prosa som i Vers, og ingen Beskyldning kan da være mig fra denne |A:341| Side mere nærgaaende, end den, at jeg sælger Løgn for Sandhed, at jeg *alvorlig* vil indbilde mine Læsere at Noget er historisk Factum, som dog er et blot Fantasispil. Blev denne Mening om mig almindelig, maatte jeg, om det kunde hjælpe, bortkaste Harpen, thi for at kildre Øret og forlyste en ørkesløs Fantasi griber jeg ei dens Strænge, dertil er min Tid for knap og mit Kald for helligt. Hvad har nu foranlediget hin Beskyldning? At jeg i Fortalen sagde om min Mindesang over Morten Borup at den, paa Klædningen nær, staar i Marmora Danica som et tørt historisk Factum. Er dette Løgn da er jeg med Rette beskæmmet, men det er vitterlig Sandhed. Staar der ikke pag. 118 at Borup i sit 24de Aar underlig dreves af Fogdens Slag og Trudsler fra Leen til Skolen¹, at Han i Domkirken gjorde det Løfte at tjene Gud i Skolen al sin Tid, at han holdt sit Løfte og optugtede de Mænd, som bleve de vigtigste Redskaber ved Reformationens Indførelse i Dannemark? Er det ikke ogsaa sandt, at Borup maa være kommet i Skolen netop det Aar, da Luther fødtes? Det kommer jo ikke her an paa, om det var Liliernes Syn, der nærrede Borups Tillid til Gud, om det var Mortens Nat og ligeoverfor Altertavlen, han gjorde sit Løfte eller ei, disse Ting ere ikke Udsmykkelser, men hører til de passelige Muligheder, hvorved Digteren søger at erstatte Savnet af de udslattede Smaatræk i det historiske Billede. Hovedsagen er den, at Forsynet, medens Luther fødtes og voxde i Tydskland ogsaa i Dannemark paa underlige Maader føiede Omstændighederne til hans Læres Modtagelse. Borups Hændelser og Idrætter ere kun et Led af Kæden, men upaatvivlelig et Hovedled, som passelig kan forestille den hele. Nu dømmehver kyndig Læser, om jeg har solgt tomt Fantasienspiel for Sandhed, og om jeg ikke med Føie kaldte dem Vantro, som ei her vilde erkende Spor af Forsynets Styrelse. Det mildeste, men dog maaskee det sandeste jeg da her og vel i det Hele kan sige om Anm. er, at han har forhastet sig, men det maatte en Recensent allermindst.

|A:342|

Til Slutning æsker jeg herved Anmelderens Erklæring om, hvorvidt jeg i de Ting Andre kan vide har løiet, eller ikke, samt om, hvorvidt han ved sin underlige Tale om Affectation havde isinde at stemple mig som en Hykler. Jeg æsker og venter en Erklæring, som kan sømme sig for en redelig Mand, som, naar han har kastet Skygge paa sin Næstes Sindelag, enten ligefrem vedstaar det som

sin Mening, eller tilstaar sin Ubetænksomhed. En undvigende Dom vilde beskæmme ham selv, og Taushed erklærer jeg herved, for Tegn paa en slet Sag.

N. F. S. Grundtvig.

1

Jeg har siden seet, at Vorm har et andet Aarstal, men veed ei paa hvad Grund. I Hovedsagen er det ogsaa ligegyldigt.